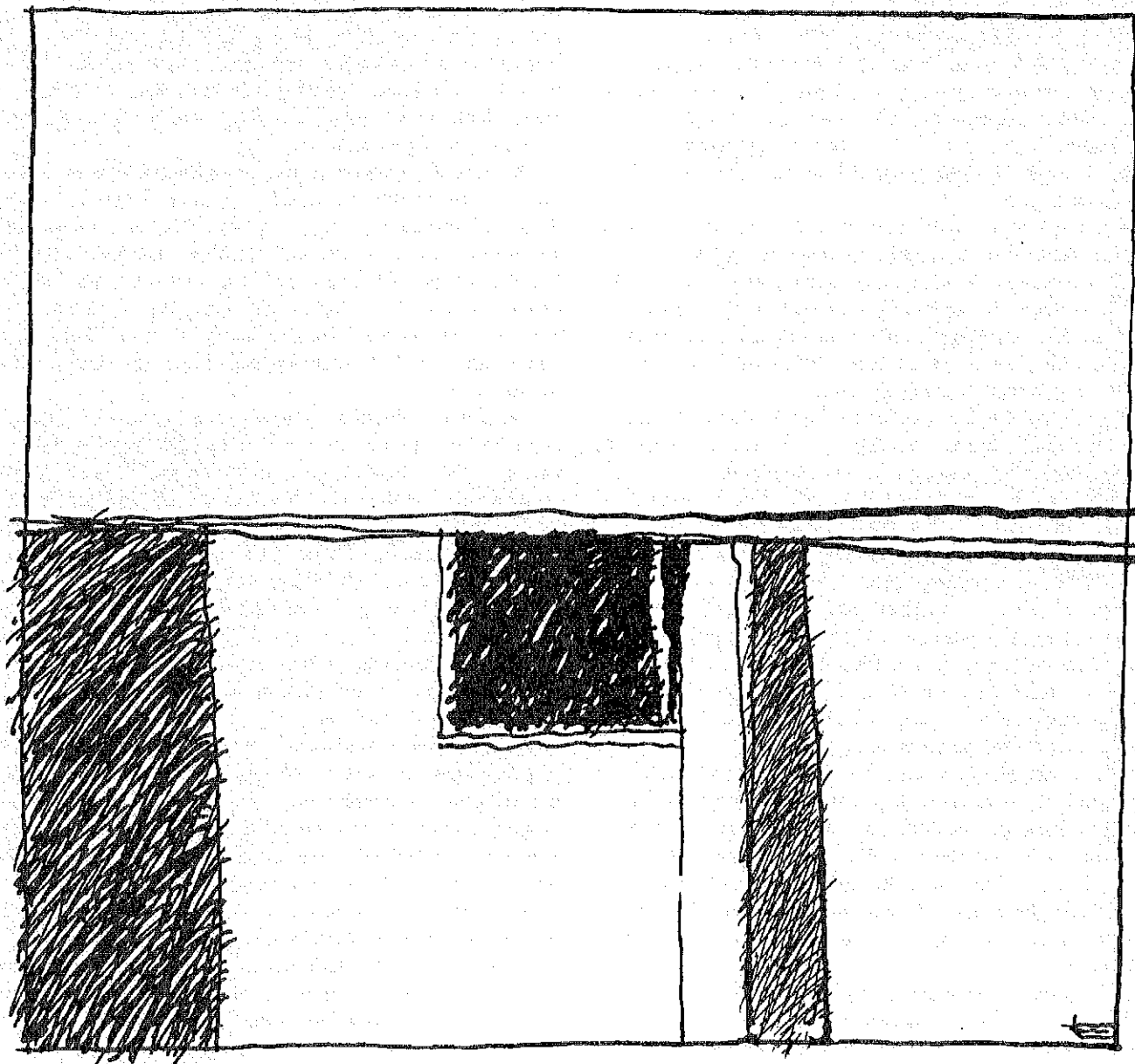

BARANYAI MŰHELYEK

Baranyára, a megye kulturális életére ma talán kevesebb figyelem jut. A terület egyelőre kívül esik a fejlesztések fő csapásain, és korunknak eleve természete, hogy kevésbé figyel a kultúrára általában. A hagyományosan értelmezettre bizonyosan. Éppen ezért lehet érdekes az, hogy miként léteznek ma a közös művelődés műhelyei Pécssett, Komlón, Siklóson, Pécsváradon, Szébenyben, Véménden és Nagytótfalun – Baranya megye különböző adottságú és múltú területein. Írásaink egy-egy alkotó embert mutatnak fel és a körülötte pezsdülő, szerveződő kultúrálódást. Közösségteremtést, hagyományőrzést, kultúra-megtartást és -átadást, művelődést. Olyan embereket, akik az elmúlt ötven év alatt, a mindenféle körülmények között és ellenére végeztek munkájukat, hogy éltsenek egy-egy hagyományt: a nagyapák táncait, a dédanyák szötteseit, hímzéseit, városvédő egyletet és világhírű kórusmuzsikát egy csinált városban, sokrétű művelődési programot egy ezeréves településen, és művészetek házát a megyeszékhelyen. Csodával határos módon, a fő aktorok hihetetlen erőfeszítésével ragyognak föl ezek a pontok a megyetérképen, izzanak, sugároznak, és fényerejük bizonyosan összeér, találkozik. (Gállos Orsolya)

TORNÁCOS HÁZ NAGYTÓTFALUN

Dr. Simor Ferencné helytörténeti, közművelődési munkássága

A Siklóson élő Simor Ferencné Bokody Éva olyan vállalatot és ad tovább, amit a vidéken működő értelmiség mindig is feladatának tartott. Férje dr. Simor Ferenc állatorvos, Siklós város alpolgármestere, a Siklósi Várbaráti Kör elnöke. Négy gyermeket bocsátottak ki a családi fészekből, ma már kilenc unokával várják haza őket.

Házukat a Vértanúk útján még Simor Ferenc nagyapja építette. Régi kövezésű utca ez, a siklósi márvány félredobott darabjaiból van kirakva – megérdemelné, hogy védetté nyilvánítsák.

Simorék régi siklósi család, Éva asszony Budáról jött ide férjhez. Agrármérnök diplomáját félre tette, nevelte a gyerekeket, ellátta a családot, és alkalmi munkákat vállalt a környező falvakban. Például tyúkoltást. És eközben megnyílt előtte egy varázslatos vidék, a Külső-Drávaszög, Siklós vidéke.

Sokéves gyűjtőmunka következett, és tart a mai napon is. Siklós egy színmagyar népesség, a Drávaszög lakóinak fővárosa: a Drávaszöget a trianoni szerződés ketté vágta. Itt maradt 22 falu, Jugoszláviához került 11. Az évek során gyűltek a használati tárgyak, a szőtt és hímzett textilek, viseleti darabok – eleinte a Simor-házban.

Aztán megüresedett a Siklós melletti Nagytótfalun az iskola és a tanítólakás. Olyan klasszikus, egytantermes felekezeti iskola, amelyből elvitte a körzetesítés az utolsó gyereket és az utolsó tanítót is. A közös udvar túlsó oldalán egy zömök oszlopos, klasszicista tornácos udvarház áll a múlt század közepéből. A tanítólakás. Meg is volt már a lumpencsalád, amelynek majd el lehet adni a gyönyörűséges régi épületet.

Simor Ferencné ekkor akcióba lendült. Wallinger Endre újságíró, a Dumántúli Napló rovatvezetője volt az egyik barát, aki a biztatást és a nyilvánosságot adta a jószándékhoz. Takács Gyula a Baranya Megyei Tanács elnökhelyettese pedig az a helyi kulturális vezető, aki tájházak egész hálózatát segítette a világra a hetvenes-nyolcvanas években. 1988 októberében, az egykor volt Múzeumi Hónap egyik programjaként megnyílt és csatlakozott e körhöz a nagytótfalui tájház, és nyitva áll azóta is.

A két klasszicista épület, az egykori iskola és tanítólakás azóta hófehérre meszelve, piros cseréptetővel díszes a községnek. Átellenben a református templom – barokk volutával keretezett – klasszicista épülete, amelynek a toronysüvegét az egyik falunapon avatta ünnepélyesen az egyház.

A múzeummá alakított tanítóház falán két emléktábla: Baksay Sándoré, „Baranya melegsavú írójáé”, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság tagjáé, aki 1850-51-ben volt a falu tanítója. És a 48-as Kossa Dániel, akinek márványtábláját az idei 150. évfordulón avatták. Ő szervezte meg a szabadságharc alatt a Dráva-menti fegyveres ellenállást, és a megtorlás éveiben Nagytótfalu bátor elöljárói fölfogadták tanítójuknak.

Az iskola falán a két világháború halottainak névsorát is megtaláljuk. Az épületek, a templom a falu főterét fogják közre, középen kopjafát állítottak idén, a 150 éves jubileum al-

kalmával, az 1848-as honvédek, közkatonák tiszteletére. Annál is inkább, mivel az avatástól fogva itt rendezték a március 15-i megemlékezéseket. Az idén is jelmezeket öltöttek a gyerekek, és úgy léptek vissza másfél évszázadot, szépapáik korába. Simor Ferencné írja számukra minden március 15-re a jeleneteket, színdarabokat. Eleinte verses összeállításokat készített, az utóbbi években azonban jelenetekben, jelmezekben idézik 1848-at. Idén egy Krúdy-novella dramatizált változatát játszották el a gyerekek.

Hogy az egésznek keretet adó épületcsoport így megmaradt, és hogy ezek a helyek ma is a falu jeles ünnepeinek színhelyei, elsősorban dr. Simor Ferencnének köszönhető. Mert ahogy megnyílt a falumúzeum, ez lett a helye a falu különböző közösségi eseményeinek. Maga a megnyitó is olyan találkozóvá sikeredett, amelyen 30-40 év után látták egymást újra a Nagytótfaluból elszármazott emberek, a szomszéd falu lakói, a távolabb élő rokonok. Ebből lett aztán a falunap a Mihály napi búcsú alkalmával, amelyen az első, a szombati nap a gyerekeké, a vasárnap pedig a felnőtteké.

A gyerekeké igazából a nagytótfalui tájház is, mert itt tart gyermek-szövésszakkört Simor Eszter, Simor Ferencék leánya. A tájház hátsó szobája tele van szövészekkel, s azokon a félig kész munkákkal, melyeket a Siklósról, Harkányból, Villányból, Nagyharsányból, Kisharsányból idejáró gyerekek készítettek. Eszter a siklósi református iskolában is tanítja a szövést. Munkáikból ottjártunkkor láttunk egy szép kiállítást. A Drávaszög régi mintáit megőrző darabokat éppen úgy mint önálló tervezési munkákat.

Minden év júliusában gyermek kézműves tábort tartanak a nagytótfalui múzeum udvarán. Szövést, gyöngyfűzést, fafaragást, csuhébáb-készítést, nemezelést, batikolást tanítanak Baranya megye legjobb szakemberei. A gyerekek a kert végében felállított sátrakban laknak, igazi tábori életet élnek a három turnus folyamán. És ez idő alatt nem néznek televíziót. Az a legnagyobb élménye ezeknek az együttléteknek, hogy a gyermek megtanulja, mi az, ha valamit maga készít, saját magának.

Olyan műhely tehát a nagytótfalui tájház, amelyből többet is találni Baranyában. Ha szerencsés csillagzat alatt alakultak, találatott hozzájuk lelkes lokálpatrióta, a helyi dolgok tudója, aki gondozza és bemutatja a tájházak kincseit.

Megszülettek valamikor a hetvenes, nyolcvanas években. A Baranya Megyei Múzeumok Igazgatóságá restaurátoraiival, muzeológusaival bábáskodott a kis helyi múzeumok szakmai programja fölött. Nem született volna meg azonban egyik sem az olyan lelkes helyi értelmiségi nélkül, amilyen dr. Simor Ferencné is, aki az elő- és az utómunkálatokat elvégezte a helyszínen. Hiszen ő él ott most is a még élő vagy mentésre váró népművészet forrása közelében, begyűjti és őrzi a legszebb textileket, hogy leánya és a legkisebbek megpróbálkozzanak a régi minták ujraszövésével, -hímzésével. Hogy a turizmusáról híres Siklós városában a szép drávaszögi hímzést kapja ajándékba az idelátogató vendég.